

Romano hangos

15. ročník

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 16 • ČÍSLO 8 • VYŠLO 7. ČERVENCE 2014

zprávy

BRNO – O víkendu počátkem června proběhl v místní části Brna v okruhu ulic Bratislavské a Cejlu Ghettofest. Organizátorem bylo Muzeum romské kultury. Vystoupili nejrůznější kapely a zpěváci, pouliční tanečníci, byly nabízeny pochoutky romské kuchyně a sousedící Muzeum romské kultury v místě vystoupení nabízelo bezplatnou návštěvu své stálé expozice. Hlavním účelem bylo prokázat, že i tato brněnská vyloučená lokalita je bezpečným místem setkávání a zábavy všech brněnských občanů.

BRNO, PRAHA – V kinech těchto měst, jakož i v dalších českých a moravských městech, probíhá již promítání filmu Cesta ven režiséra Petra Václava. Premiéra tohoto snímku představuje zdařilou sondu do života zdejších Romů bez jakýchkoliv ohledů. Film zaujal i na mezinárodní přehlídce filmů v Cannes. Popisuje situaci Romů pohybujících se ve věčném stresu, bez zaměstnání, v dluzech a ve spárech úředníků. Okolní společnost je drtivě odsuzuje. Jak tento film přijme česká společnost?

LIDICE – Na sobotní vzpomínkovou akci 16. 6. přijelo 17 radních z britského Stoke-on-Trent. Stalo se tak na základě připomínky podpory horníků v tomto městě, kteří v roce 1942 uspořádali sbírku na obnovu vypálené české obce. 10 000 členů havířské komunity se vzdalo své denní mzdy ve prospěch vypálené české obce. Toto čtvrtmilionové město přijalo na jaře 1939 10 000 židovských dětí z Čech a starali se o ně až do konce války. V roce 1942 navštívil Stoke-on-Trent Edvard Beneš a britským horníkům se poklonil.

zdroj: Roma Daily News

Agentura pro sociální začleňování – jaká je?

Na adresu těch, kteří v naší anketě přiznali bez zahanbení, že o Agentuře nic nevědí nebo o ní neslyšeli, řekneme, že hlavním jejím cílem je poskytovat poradenství v sociálních službách a přílehlých oblastech obcím, které o to projeví zájem, případně vyjdou vítězně z výběru obcí, které chtějí služeb Agentury využít pro zlepšení situace a pomoci těm, kteří jsou na sociálním dně. Agentura tedy musí být vybavena schopnostmi takové poradenství obcím poskytnout, mít tedy to, čemu se moderně říká know how, jinak taky „vědět jak“. Předpokládáme, že tuto schopnost Agentura má.

Druhým předpokladem spolupráce s jakoukoliv obcí je, že s tou spoluprací vysloví zastupitelstvo souhlas. Zdá se, že by to mělo být samozřejmé, ale není. Když souhlas vysloven není, není ani spolupráce, přes to nejede vlak.

Máme tu první limit, který ukazuje, že Agentura nemusí být vždy úspěšná, i kdyby chtěla a byla sama na spolupráci dokonale připravena.

Dodejme ještě, že Agentura je vládním institutem, který vláda stvořila k tomu, aby usiloval o sociální začleňování tam, kde je ho nejvíce zapotřebí, tedy v obcích. Vláda má práve na plnění tohoto úkolu eminentní zájem, protože sociální vyčlenění (opak žádoucího stavu) skýtá mnoho potíží, problémů, lidi vrhá do neřešitelných situací spojených s kriminalitou a za posledních 10 let se sociální vyčlenění mnohých stalo velice zřetelným a nežádoucím jevem ve společnosti. Je nutné s tím něco dělat.

Přiznejme, Agentura je jen jedno z možných řešení problému, který jinak musí mít řešení komplexní a mnohoznačné. Agentura tedy nepochybně je nebo by mohla být za určitých okolností institutem velmi

Agentura pro sociální začleňování

foto: Internet

potřebným a užitečným. Ale nestavme ji do role jediného zázračného způsobu řešení!

Radnice jsou prvním partnerem Agentury, dojde-li k jejich spolupráci, a jejich cílovou skupinou jsou právě ti sociálně vyloučení. Kdo to je? Lidé, kteří neudrželi řádný byt a bydlí v ubytovně někde na okraji města, lidé dlouhodobě nezaměstnaní, závislí většinou na sociálních dávkách, jednoduše, lidé žijící na okraji společnosti, jejímž, nikoliv jediným, charakteristickým rysem je vyloučená lokalita s průvodními jevy jako jsou kriminalita, drogy, beznaděj a život bez perspektivy. Žije tam taky spousta dětí, budoucnost národa.

V tomto prostředí žije spousta romských rodin, kvalifikované odhady mluví o 100 000 Romů, to je

nejméně 1/3 celé romské populace, hrůzné číslo! Má to ovšem i své historické souvislosti. Ty je nutno vnímat a analyzovat.

Otázka zní: Je cílovou skupinou Agentury ve spolupráci s radnicemi jen tato skupina Romů vyčleněná z celé širší aglomerace sociálně vyčleněných nebo všichni s nahlás nevyřčeným imperativem práce Agentury jen pro Romy? A jak se tato práce liší, je-li směřována k Romům, pokud se nějak vůbec liší, od většinových sociálně slabých a vyloučených? A jsou ti většinově vyloučení vyloučení nějak jinak, než vyloučení Romové?

Zásadní otázky!

Mluvíme také o programu Strategie integrace Romů a do něj nelze zařazovat jen sociální práci. V takovém případě by Agentura

byla jen strohým institutem boje proti sociálnímu vyloučení, padni komu padni. A popravdě řečeno, takovým institutem dosud byla.

Ale s Agenturou se ve Strategii integrace Romů do roku 2020 počítá jako s důležitým, ne-li přímo pilotním prvkem integrace. Je-li tomu tak, nebo má-li tomu tak být, pak Agentura se musí jasně a bez vytáček vymezit i vůči Romům a brát jejich rozlišnosti v sociálním vyloučení na vědomí. Jinak ona i my všichni kolem budeme hrát tu pokryteckou hru na schovávanou, dosud i s většinou našich nechápavých politiků.

Dál se již nedostanu. V příštím čísle Romano hangos, když dovolíte, toto téma dokončím s ohledem na to, co jsem právě řekl.

Karel Holomek

První romský strážník je na světě

Pavel Mišariko začínal jako řadový člen projektu Asistence prevence kriminality v Ostravě. Práce s dětmi, besedy se školáky, udržování veřejného pořádku v problémových lokalitách nebo volnočasové aktivity pro děti ze sociálně slabých rodin byly několik let jeho každodenní životní náplní. Již loni Pavel složil zkoušky na strážníka a letos po uzavření projektu se jím konečně stal. Pro městskou policii se jedná o velký přínos. Pavel Mišariko není jen spolehlivý a chytrý, ale také zná romský jazyk a orientuje se v romském prostředí lépe než kdokoli jiný z jeho kolegů. Pojďme se společně dozvědět, jaké to je být prvním romským strážníkem v České republice.

Zdravím tě, Pavle, jak se máš? Začneme základní otázkou: Proč jsi se rozhodnul stát se asistentem prevence a jaké zkušenosti ti to přineslo?

Taky zdravím, mám se super. Policistou jsem se chtěl stát už jako malý kluk. Bavilo mě dívat se na různé policejní seriály typu Kobra 11 nebo v posledních letech Kriminálka Anděl a Expozitura. Protože jsem chtěl být od dětství policista, tak jsem se po základní škole přihlásil na jednu prestižní ostravskou střední školu, která vychovává mladé policisty a právníky. Tam jsem poznal mnoho lidí, kteří pracovali v různých složkách policie. Mým velkým vzorem je můj třídní učitel, který byl mnoho let u policie a pra-

coval v různých složkách. Nyní na této škole učí právo. Je v tom hodně dobrý a jsem přesvědčen, že to je tím hlavním důvodem, proč jsem s tímto předmětem neměl žádný problém.

Po ukončení studia jsem se rozhodl jít pracovat do jedné organizace. Nechtěl jsem, aby se na mě pohlíželo jako na dalšího Roma, který je evidovaný na úřadu práce. V této organizaci jsem pracoval osm měsíců, a pak se mi naskytla příležitost pracovat jako asistent prevence kriminality u Městské policie Ostrava. Touto prací jsem se hodně přiblížil svému snu. Poznal jsem nové lidi a skvělé kolegy, kteří mi hodně pomohli.

Pokračování na str. 2

z obsahu

Téma čísla:
Agentura

strana 1 a 3

První romský strážník

strana 1

Tomáš Kratochvíl

exkluzivní rozhovor s tvůrcem dokumentu Gadžo

strana 4

Fotoreportáž
z Ghettofestu

objektivem Jiřího Salika Slámy
a Sabira Agalarova

strana 5

zprávy

HODONÍN – V sobotu 16. června v místním kulturním domě proběhl již 14. ročník soutěže Miss Roma České i Slovenské republiky. Vítězství získala sedmnáctiletá Adriana Malíková ze slovenských Gbel. První vicemiss se stala Frederika Gažiová ze Spišské Teplice a třetí příčku obsadila Nina Danihelová z Malých Levár. Česká a moravská děvčata konkurenci slovenských Romek tentokrát nestačila.

LIBEREC – Prezident Miloš Zeman při své návštěvě tohoto města dne 9.6. odpověděl na dotaz jedné přítomné ženy v davu občanů, kdy budou Romové dostávat slušné byty, že to bude tehdy, až Romové přestanou vytrhávat parkety a pálit je. Naděje přece jen neumírá! Přítomní občané prezidentovu odpověď odměnili frenetickým potleskem.

PRAHA – Pro naše čtenáře máme dvě nanejvýš zajímavá sdělení z úst našich vládních činitelů. Na dotaz redaktorky Lidových novin Kateřiny Eliášové a Petra Kamberského, jak přijal premiér paušální odsouzení politiky Václava Havla z úst prvního náměstka ministra zahraničí Petra Druháka, odpověděl: „Ten člověk mne velmi nemile překvapil.“ Ministr školství Marcel Chládek nás zase naopak uklidnil, když prohlásil, že praktické školy zatím zůstanou.

BUKUREST (Rumunsko) – Samozvaný král všech Romů Dorin Cioba-ba, žijící v Sibiu uprostřed Rumunska, se snaží zavést vlastní virtuální měnu „lov“, která má být ekvivalentem jednoho euro. Je to úkol pro budoucnost. Pokud IRU (Mezinárodní romská organizace) má svoji vládu a chce být světem uznávána, musí mít i svoji vlastní novou minci. Cioba-ba je současným zvoleným prezidentem IRU. Jeden „lov“ je odvozen z romského výrazu pro peníze „love“. **zdroj: Roma Daily News**

Dětské okénko

Z fotokroužku Dyk Foto

Moment, kdy se ze spreje stává zbraň a z fotografky reportérka. **foto: Renata Tulejová (11 let)**

Naše ulice. **foto: Gino Landori (13 let) a Radek Horváth (14 let)**

První romský strážník je na světě

Dokončení ze str. 1
Moc to pro mě znamenalo. Také jsem věděl, že jakmile mi bude 21 let, což je zákonem stanovená věková hranice pro to, abych se mohl stát strážníkem, mohu se po úspěšném absolvování přijímacího řízení dostat na pozici strážníka. A to se teď stalo.

Ve tvém životě se stal velký přelom, úspěšně jsi absolvoval zkoušky na strážníka v Ostravě. Proč ses rozhodnul právě pro takovou životní cestu?

Díky studiu na střední škole si myslím, že jsem měl ty nejlepší předpoklady k tomu, abych úspěšně absolvoval zkoušky strážníka. Považuji to za velkou výhodu. V kurzu čekatele jsme se učili věci, ze kterých jsem maturoval. Neříkám, že to pro mě bylo lehké, ale usnadnilo mi to hodně věcí. Rozhodl jsem se také proto, že jsem věděl, že mi práce asistenta nestačí. Chtěl jsem víc, a když se někomu naskytne taková šance, tak se neodmítá.

Jak tě vnímá tvé okolí, že vykonáváš službu jako strážník?

Já si myslím, že to je různé. Z jedné strany vidím závist, ale zase z té

druhé radost (rodina). A taky mě možná berou jako motivaci pro své děti. Potkávám mnoho lidí, kteří se mě ptají, jaké to je a co vše jsem musel absolvovat. Snad nás bude více.

Co děláš ve svém volném čase?
Svůj volný čas se snažím trávit s kamarády ze školy a také s lidmi, které mám rád. Víím, že to jsou normální lidé a že se na ně mohu spolehnout. Taky se snažím cestovat, nechci prosedět svůj volný čas

Pavel Mišariko ještě jako asistent prevence kriminality **foto: Internet**

Brutalita na předměstí Paříže

Třináctého června byl nedaleko severní pařížské dálnice v nákupním košíku nalezen umírající šestnáctiletý romský kluk. Dav asi dvaceti „pařížských občanů“ se rozhodl potrestat mladíka za údajné vykradení bytů, kterých se měl podle nich dopustit. Poté, co ho odtáhli z romského tábora na pařížském předměstí Pierrefitte-sur-Seine do sklepa nedaleké budovy, rozhodli se zde zahájit svůj soud.

Po brutálním zbití zohaveného mladíka položili do nákupního košíku a nechali umírat. Vyšetřovatelé předpokládají, že maskovaní Pařížané také pochází z pařížského sídliště Pierrefitte-sur-Seine. Kluka našli jeho sousedé v pátek pozdě večer. „Darius utrpěl četná poranění vnitřních orgánů a má mimo jiné na dvakrát zlomenou lebku,“ sdělují médiím policisté, kteří se věci zabývají.

Prezident Francie Francois Hollande odsoudil incident a označil jej za „ohavný a neospravedlni-

telný útok na primární hodnoty a principy, na nichž spočívá francouzská demokracie.“ V posledních několika letech se místní autority snaží deportovat Romy z pařížské periferie.

Francouzská média systematicky zdůrazňují kriminalitu romských lidí. Jak ukázaly volby do Ev-

ropského parlamentu, politický úspěch nacistických francouzských rétorů je také nabíledni. V současné době romský mladík zůstává v pařížské nemocnici, kde se velmi pomalu zotavuje. Jeho žena, děti a sousedé nepochybně o tom, že se jednalo o rasově motivovaný útok.

(nnj)

Brutálně zbitý mladík v nákupním vozíku **foto: Reuters**

První romská policistka v Izraeli

Zatímco Česká republika se může pyšnit svým novým romským strážníkem Pavlem Mišarikem, izraelská

policie rekrutovala první policistku cikánského původu. Dívka se jmenuje Táňa Leontievová a před čtyř-

Táňa Leontievová **foto: Reuters**

mi lety se rozhodla opustit kočovný způsob života svého kmene. Devatenáctiletá dívka ze Safedu většinu svého života prožila se svojí cikánskou rodinou, která spolu s dalšími rodinami kočovala z místa na místo převážně oblastmi daleké Sibíře. Před čtyřmi lety se Táňa dozvěděla, že má židovské kořeny a rozhodla se odcestovat do Izraele. Nastoupila zde vojenskou prezenční službu u izraelské policie a stala se tak první izraelskou policistkou cikánského původu. Táňa pochází z romské rodiny se silnými tradicemi, její matka ale má židovské kořeny. Začala se zajímat o Izrael a judaismus a rozhodla se pomoci mezinárodní židovské agentury Sochnutu konvertovat na Židovku. Táňa věří, že služba u izraelské policie jí pomůže plně se integrovat do izraelské společnosti. **(nnj)**

Anketní otázka

Slyšeli jste někdy o Agentuře pro sociální začleňování?

Pokud ano, zkuste si vzpomenout, co konkrétně Agentura od okamžiku svého vzniku udělala pro lepší život Romů?

František Lacko

Praha, sanitář

Několik lokalit jsem navštívil osobně a mohu potvrdit jen jedno – Agentura se možná snaží, ale míjí se to s účelem, protože začít něco dělat musí hlavně obce. Agentura pouze navrhuje a dohlíží nad tím, jak to je a doporučuje, jak by to mělo být. Dá se říct, že za smutný život v obcích ona sama zas tak vlastně ani nemůže. Její funkce je tedy spíše symbolická, nemá ani pravomoc něco reálně měnit. Je to v mnoha případech škoda. Její doporučení jsou tak, i přes snahy koordinátorů, v mnoha případech ignorovaná. Její práce by tedy byla mnohem účelnější, kdyby byla její pravomoc posílená. Pokud jde o sdružení jako je Člověk v tísni apod., která by měla s Agenturou spolupracovat co nejtěsněji, tak můžu říct, že jsem vždy překvapen, že zrovna oni mají uprostřed pracovní doby zavřená střediska. Mám na mysli jejich konkrétní pobočky v Ústí nad Labem, Předlicích, Kadani a v Sokolově.

David Ištók

Chomutov, asistent prevence kriminality

Znám Agenturu moc dobře, lépe řečeno – slyšeli jsme o ní hodně. A za sebe mohu říct, že je to jenom další článek v „čárkovém systému“, takřka „Agentura jen na oko“. Nikdy jsem nepocítil, že by mi nějak pomohli, ani mému okolí.

Filip Bořivoj Schneider

Praha, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, SZ

O Agentuře pro sociální začleňování jsem slyšel, hlavně protože jsem členem Strany zelených a několik mých přátel ze strany v ní pracuje. Její činností si nejsem jistý, trochu mi splývá s podobně zaměřenými organizacemi, pokud vím, pořádá rekvalifikační kurzy v sociálně vyloučených lokalitách a funguje taky jako poradní orgán pro radnice a krajská zastupitelství. Z první ruky žádné úspěchy neznám, ale často někde čtu, že životní úroveň v místech jako Chánov se v posledních letech dramaticky zvyšuje a Agentura na tom má nemalý podíl.

Magdalena Gáborová

Pardubice, uklízečka

Moc mě to mrzí, ale o Agentuře pro sociální začleňování nevím vůbec nic.

Petr Václav

Praha, filmový režisér

O Agentuře pro sociální začleňování jsem slyšel, nemám však o její činnosti sebemenší přehled, a tím pádem nemám žádný názor. O tom, kdo udělal nebo neudělal něco dobrého pro lepší život Romů, nevím. Já jsem se při své práci na filmu „Cesta ven“ zajímal zblízka o život Romů, nikoli o fungování institucí, které jim mají pomáhat. Domnívám se však, že společnost v současné době nemá k sociálně slabším příliš soucitu a nemá chuť s nimi být solidární. O vztahu k Romům to platí desetinásobně. Byl jsem mnohokrát svědkem situací, kdy se jim úřady snaží ztížit situaci a občas se jedná o dokonale byrokratickou šikanu. Panuje tolik předsudků, že pokud si Romové nepomohou sami, nepomůže jim nikdo. Na současnou situaci se nesmíme dívat s pesimismem, ale naopak brát tento velmi kritický stav české společnosti, ale i romské komunity, jako výzvu ke změně.

Jozef Gažík

Praha, pracovník ostrahy

O Agentuře pro sociální začleňování nic nevím a ani ji neznám.

Vladimír Balog

Brno, student Umělecké manažerské školy, hudebník

O Agentuře jsem bohužel neslyšel, ale myslím si, že je dobře, že se vytváří instituce tohoto typu a snaží se o začlenění Romů do majoritní společnosti i v jiných sférách, než je jen ta kulturní. Ano, kultura spojuje všechny dohromady, to vidím na svých koncertech a vidím to rád, ale koncert trvá hodinu, zatímco nějaká Agentura, pokud teda není vytvořená „jen na oko“, může pozitivní proces ovlivňovat pořád.

Zdeněk Lázok

Brno, hudebník a skladatel

Nejsem si zcela jistý tím, zda někdo bude akceptovat můj názor, a jestli to bude někoho vůbec zajímat, ale můžu říct, že o této Agentuře já osobně jsem nikdy neslyšel, takže nemám dost informací pro ucelený názor.

Ladislav Bílý

Karlovy Vary, aktivista a hudebník

Jsem jeden z mála, který se účastnil prezentace Španělů jejich vládní agentury ve Španělsku. Prezentace proběhla v Chebu. Po prezentaci, kterou jsem bedlivě sledoval a pečlivě jí naslouchal, přišla diskuze. V diskusi vystoupili nanejvýše fundovaní lidé, kteří pracovali s Romy jak v terénu, tak i ve státních a městských institucích, kteří přicházeli denně do styku s Romy a pracovali s nimi. Diskuze se ubírala cestou informační, diskutující se vyptávali na systém a spolupráci s vládou – jak probíhá samotná akce, komunikace s Romy atd. Nakonec jsme se všichni zúčastnění oné prezentace shodli v jednom: podoba agentury po vzoru španělské vládní agentury – rušení, likvidace slumů s přestěhováním převážně Romů do postavených sociálních bytů, je pro ČR neaplikovatelná. Jak je mi známo, byli vybráni lidé, a ti pravděpodobně na pozvání (španělské vlády) odcestovali do Španělska, kde se seznámili přímo na místě s tím, jak funguje španělská vládní Agentura. Po čase vznikla vládní Agentura také v ČR i přes nesouhlas většinou romských organizací i veřejně známých lidí. Už v té době se tušilo, že to bude jen „černá díra“ na finance z EU, ale pomoc samotným sociálně vyloučeným Romům to nepřinese. Tak se i stalo. Už prvotní fakt nás o tom přesvědčil, při výběrovém řízení i obsazení postu ředitele vládní Agentury. Jak samotní účastníci výběrového řízení potvrdili, celé výběrové řízení bylo předem zmanipulované, a to tak, že byl předem vybrán ředitel... jen proto, aby se jim nestal Rom. Vládní Agentura nejen, že pozbývá vážnosti romských organizací i samotných Romů, ale také zástupců měst a obcí. Většina zastupitelů měst a obcí při prvním kontaktu totiž má hlavně vidinu přínosu financí do jejich města, aby se „ne za jejich peníze“ vyřešil romský problém. Po seznámení se s informacemi ale zjistí, že vše je jinak, že vládní Agentura je jen poradní orgán, poradí, jak jít na věc, kde je možno žádat o finance na projekty se sociální tematikou a jiné... Většina zastupitelů poté na takovou spolupráci rezignuje. Jsou města a obce, které se zapojily, spolupracují s Agenturou... jaké jsou však výsledky? Někde zajisté kladné, vše záleží na tom, jaká je spolupráce mezi městem, obcí a romskou organizací, která v městě poskytuje sociální služby. Zásahu na zlepšení života Romů tedy mají především zástupci měst, obcí a romské neziskové organizace, které jsou denně v kontaktu jak s Romy, tak se zástupci měst, vše spolu konzultují a řeší, ne vládní Agentura, která je v místě jen načas dosazena. Funkčnost vládní Agentury v ČR? Ano, funguje to... bohužel většinou jen na papíře. Za dobu činnosti vládní Agentury se změnilo mnoho k horšímu. Romové jsou ještě více vyloučení, a to už i z každodenního života. Nebudu tvrdit, že Agentura dělá vše špatně, úmysl a záměr mají určitě dobrý, ale výsledky jsou všem známe... Pokud chceme něco změnit k lepšímu... (a jsou to mé dlouholeté zkušenosti z práce v neziskovém sektoru v této problematice a to nejen v ČR, ale v i zahraničí) musí přijít jediná věc. My Romové musíme být u všeho, tj. u přípravy, realizace, ale také i odpovědnosti. Tedy plnohodnotná spolupráce 50 na 50. Zkušené, vzdělané Romy odborně na výši v dnešní době již máme. Pokud to bude opět jen „o nás bez nás“, nikdy se nic nevyřeší. Peníze se stále budou utrácet bez efektu, život a postavení Romů v ČR se nezlepší. Dle mého, je vládní Agentura zbytečný, až nadbytečný, mezivládní článek. Aby se život Romů v ČR v následujících letech nepropadal ještě do většího sociálního propadu, je zapotřebí plnohodnotná spolupráce, a to na všech úrovních státní správy a společenského života.

Dalibor Hanusek

Brno, pedagog

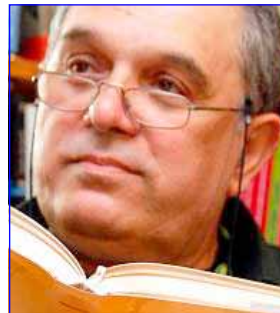
Musím se přiznat, že o Agentuře pro sociální začleňování nic nevím. Pokud ale Agentura existuje, tak ji pokládám za velice důležitý orgán. Jen škoda, že Romové o ní nevědí a se svými problémy zůstávají pořád jen sami.

komentář

Agentura čelí kritice

GEJZA HORVÁTH

Agentura pro sociální začleňování byla vytvořena vládou ČR k zajištění pomoci obcím v procesu sociální integrace. Existuje už od roku 2008 a její činnost byla stanovena na šest let, je financována převážně ze zdrojů EU. Udává se, že zaměstnává asi 30 pracovníků a na jejich platy jde zhruba 25 milionů korun ročně. Tohoto roku byla činnost agentury prodloužena ještě na jeden rok, tedy do roku 2015. V souvislosti s dalším provozem agentury padla i žádost o navýšení rozpočtu o několik desítek milionů. Mnozí představitelé obcí ale tvrdí, že agentura Romy nikam nevede, nepřevychovává je. Některé neziskové organizace a také samotní Romové zase tuto agenturu kritizují, podle nich, hromady popsaných papírů nevyřeší romskou problematiku. Tvrdí, že náklady na provoz agentury by se daly využít lépe a ve prospěch potřebných, tedy Romů. Většina Romů ale o agentuře skoro vůbec nic neví a pokud ano, tak jen z doslechu, nebo z krátkých televizních zpráv. Činnost agentury pokládají za absurdní a neefektivní a dožadují se, aby byla provedena revize jejího fungování. Většinová společnost zase tvrdí, že Agentura pro sociální začleňování je jen polykačem peněz, že zvýhodňuje Romy a diskriminuje Čechy. Extremistické spolky toho využívají, cítí ve společnosti podporu, a proto organizují nenávistné celospolečenské pochody proti Romům. Ve společnosti převládá chaos a většina lidí se domáhá tvrdé represe proti Romům. Některí starostové obcí žádají zrušení agentury a agentura zase kritizuje některé starosty, že nechtějí spolupracovat. V souvislosti s Agenturou je kritizovaná i vláda, že své kompetence přenesla na agenturu, která na společnosti jen parazituje, a miliony, které do ní tečou, složí jen agentuře. Veřejný zájem a veřejné mínění nejdou ruku v ruce, společnost agenturu víc odsuzuje než chválí. Naskytá se tedy otázka, co s Agenturou dál, zda by neměla změnit svůj způsob fungování, anebo ukončit svoji činnost.

názory

Jan Cverčko

Liberec, člen Asociace aktivistů za Liberecký kraj

Agentura pro sociální začleňování dle svých stanov vznikla proto, aby pomohla státu identifikovat problémy, narůstající počet ghet a zvýšení sociálního vyloučení. Ovšem, já osobně její skutečné cíle vidím jinde. Vláda tuto Agenturu, podle mého názoru, vytvořila jako platformu obrany proti aktivistům, a také aby mohla čerpat dotace. Stát, respektive vláda, nenašla jinou možnost, jak dosáhnout toho, aby mohla čerpat finanční prostředky z Evropské Unie určené na řešení takzvaných romských problémů. Agentura, složená z odborníků na sociální vyloučení, vyčerpala za dobu své existence milióny korun, které se k Romům nedostaly. Z těchto peněz byli zaplacení pouze autoři mnohostránkových archů o životě v ghettu a o možných metodách řešení problémů v nich. Od doby, kdy vznikla APSZ, se počet ghet ještě zvýšil. Pokrok tedy nevidíme opravdu žádný, což je v příkrém rozporu s cíli zveřejněnými na stránkách Agentury. Pál bych si, aby Agentura byla zrušena a vláda využila finanční prostředky, které jim nabízí mezinárodní organizace na dotování institucí, jež nějakou skutečnou práci opravdu odvádí.

Roman Dubnický

Mariánské Lázně, lékař

Ano, o Agentuře jsem už něco slyšel, ale nic o nějakých konkrétních výsledcích. Buď tedy Agentura má špatné vztahy s médii a nikdo o ní neví, nebo opravdu se nic dobrého ani špatného u ní neděje. Což je špatně, že ano. Myslím si, že by se mělo zapracovat na větší informovanosti o této Agentuře.

Jitka Závodná Hanáková

Praha, SAP administrátorka

Agentura pro sociální začleňování? Když se krátce zamyslím nad otázkou, kdy a jak jsem se dozvěděla o Agentuře pro sociální začleňování, musím se přiznat, že vlastně ani nevím. Jen tak povrchně vím, že v ČR existují sociálně vyloučené lokality, že jejich počet stoupá a problémy, které díky těmto lokalitám vznikají, mohou mít negativní dopad na celou společnost. Takto je problematika sociálně vyloučených lokalit prezentována v médiích a vždy, většinou ke konci reportáže, se objeví krátká zmínka o tom, že existuje jistá agentura, která se snaží lidem v nesnázích pomoci... Teprve až po detailnějším zkoumání na internetu se mohu dočíst, že Agentura pro sociální začleňování se zabývá mnoha aktivitami, projekty a že má za sebou i konkrétní výsledky a úspěchy. Za největší a nejzásluhnější činnost já osobně považuji rekvalifikaci a následné zaměstnání osob, které by jen velmi těžko obstály na trhu práce. Tím, že se jim podaří najít stálé zaměstnání, se jim otevírají i nové možnosti a šance, jak svůj život nepromarnit...

**Chcete přispívat na naše anketní stránky?
Ozvěte se na rhango@volny.cz, nebo přímo
šéfredaktorovi na romanohangos@gmail.com.**

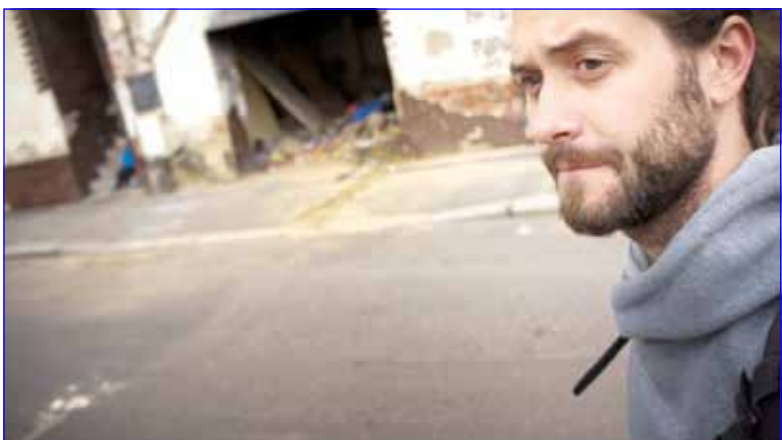

Cítil jsem se stejně vyloučený jako Romové

Tomáš Kratochvíl je mladý dokumentarista a režisér, který se rozhodl jednoho dne pomocí jedné malé kamery rozbit mýtus o Romech a zachytit romskou realitu z pohledu pražského gádže. Tomáš sám nečekal, jaký jeho dílo vytvoří v české společnosti poprask. Diváci české televize totiž najednou zjistili, že v Předlicích u Ústí nad Labem, v cikánském ghettu, nežije žádná cikánská Godzilla, ale rodiny složené ze skvělých a srdečných lidí. S kamerou namířenou na sebe se slušný Čech ze střední české třídy stává spolu s Romy hlavní postavou filmu. Tomáš se ve filmu *Gadžo* pokusil najít odpovědi na nejrůznější otázky, které provázejí nevráživé soužití dvou etnik na českém území. Mezi Romy nakonec našel řadu celoživotních přátel a dnes se chystá na natáčení filmu *Gadžo 2*. Pojďme se společně zeptat Tomáše, jaký je to vlastně člověk a proč se rozhodl hledat opravdové přátele v jednom z „nejstrašidelnějších“ romských ghett.

Na začátku svého filmu jsi říkal, že ses octl osamocený a neměl jsi co dělat. Měl jsi pocit, že tak nějak podobně se mohou cítit ti, které „pracující“ a „zanepřázdnněná“ majorita považuje za „nepřizpůsobivý“ a „neslušný“ lidi? Měl jsem tenkrát těžké problémy s identitou. Člověk, kterej byl pro mě nejdůležitější na světě, nutně k dalšímu svému fungování potřeboval se mnou nebýt. Sebevědomí na nule, zdravotní problémy, sebelítost, vztek. Nenáviděl jsem místo, ve kterým jsem byl a nenáviděl jsem přítomnost, protože upnout se k minulosti nebo budoucnosti nešlo. Byl to čistě můj problém. Netroufám si dělat z toho metaforu.

Zdálo se, že nemáš strach jít do tolik obávaného romského ghetta. Bylo to opravdu tak?

Spíš než strach, že mi někdo rozbije držku, jsem zažíval stud. Jít do úplně cizího prostředí, ve kterým jste už svým oblečením, účesem a mluvou jak pěst na oko a ptát se náhodných lidí, jestli vás ubytujou, to je dost divná věc. A mířit přitom na sebe kamerou, to už jste za úplného magora. Naštěstí v dramatu platí, že čím hůř se vede hlavní postavě, tím se divák líp baví. Já si to ten den v Předlicích vyžral a film měl úspěch.

Jak se změnilo tvoje vnímání toho, co je považované za „dobro“ a „zlo“ v majoritní společnosti poté, co jsi ukončil svůj projekt? Projekt jsem neukončil. Jedu dál na několika frontách. Ta hlavní je, že *Gadžo* bude mít pokračování – celovečernák do kin. Ale jestli mě celá ta zkušenost změnila, to je dobrá otázka. Změnila! Jarda říká, že už nemluví tak gadžovsky. Naučil jsem se vyjadřovat věcně, adresně a přímo. Je to nějaký druh empatické asertivity v komunikaci. Děkuju za to Cigánům. Změnilo se moje politický přesvědčení – je ze mě levičák jak poleno. Změnilo se to, že oproti dřívějšímu – kdy jsem miloval historii – mě teď fascinuje současnost. Zjistil jsem, že se nemusím bát toho, že nebudu mít prachy, protože oproti jiným, já vždycky nějaký mít budu. No, a taky se ze mě stal víc rodinný typ.

Když se bavíme o projektu, zeptám se, ty jsi ho opravdu ukončil nebo pokračuješ dál, bez kamery? Pokračuju dál s kamerou. Celovečernák má zatím pracovní název *Gadžo* dvě a bude mimo jiné o aktivistech, kteří blokují náckovský pochody. Tihle lidi na sebe vzali povinnost bojovat proti nenávisnému nacionalismu. Zároveň jsem se snažil a snažím se přiblížit i samotným nacionalistům a běžným účastníkům pochodů. Mám natočený dost šílený věci. Kromě toho dělám propagační reportáže vládní Agentury pro sociální začleňování a pracuju na dokumentu o tom, jak vzniká zákon o sociálním bydlení. K vládní politice jsem veřejně kriticej a zároveň jí vyrábím propagandu, je to trochu schizofrenní, ale umožňuje mi to studovat tu problematiku do hloubky.

Jaký je dnes tvůj vztah s Romy? Co oni dnes pro tebe znamenají a co si myslíš, že znamená ty pro ně? Mám je rád. Rád je vídám a povídám si s nima. Případá mi, že mě nabíjí energií. Často se od nich něco přiučím. Co já znamenám pro ně? Asi jsem takovej *Gadžo* dílo. Asi je bavím.

Cítíš se jako „gadžo“ mezi nimi? A pokud ano, co to vlastně znamená být gadžo mezi Romy?

To gádžovství má dvojí charakter. První je etnickej (anebo kulturní). Jsem Čech jak poleno. Kontroluju svoje emoce, jsem racionální typ. Mluvím potichu. Nikdy mě nenavštívil mulo. Hraju a zpívám v cédur. Druhá gádžovitost je sociální: rodiče mě vedli k tomu, abych se hodně učil, vtloukli mi do hlavy kázeň, dali mi příklad živnostnické soběstačnosti. Já se potom uchytil mezi pražskými intelektuály a umělci. To všechno způsobilo, že se nějak žívím, nějak uvažuju, praktikuju určitéj životní styl. Přišel jsem na to, že první gádžovství se dá perfektně skloubit s životem s Cigánama, přičemž se nikdo nemusí nikomu přizpůsobovat. Jen je potřeba, aby obě strany bavilo objevovat odlišnost té druhé. Druhý gádžovství mi zatím připadá nepřeklenutelný. Člověk, kterej je od narození permanentně v průseru, žije v odlišném světě, kterej já ze střední třídy nemám šanci pochopit. Určitě ne pomocí lítosti, blahosklonnosti, zvědavosti nebo touhy po senzaci. Samozřejmě mám kámoše mezi chudejma Cigánama, ale je to jako kdyby se kamarádila ryba se zajícem.

Měl jsi někdy pocit, že samotní Romové jsou nositelé rasismu s opačným znaménkem vůči svému okolí?

Jo. Když pomínu klasický voloviny typu „gádže jsou pedofilové“, tak je to takovej ten pocit: já jsem Cigán, vychovala mě ulice, vím o čem je život, umím obečchat klidně i doktora filosofie. Hodně Cigánů pohrdá čtením knížek, dělají si z gádžů srandu, že jsou spořiví a že moc myslí na budoucnost. Přitom by jim prospělo, kdyby se to od nich naučili. Nastávají taky případy teritoriálního chování. To znamená, že banda frajírků se vrhne na nešťastníka, kterej se nějak omylem octne v jejich čtvrti a dají mu co proto.

Jaký jsi poznal rozdíly mezi cikány? Všichni mají stejný hodnoty? Jak se v tom tak pohybuju, definoval jsem si pro sebe tři hlavní skupiny. První jsou echtovní chudý Cigáni. Druhá skupina jsou echtovní bohatý Cigáni. A třetí jsou pogádžovatělí Cigáni. Úplně vidím, kolik lidí takovým dělením naštvu, ale je to moje osobní dělení a vy se na něj ptáte. Echtovní chudej Cigán vyrostl mezi chudejma Cigánama, neumí kloudně česky a nemá ánunek o fungování státu, institucí a podobně. Echtovní bohatěj Cigán je nebo byl zapojenej do mafie, umí jednat s černýma i bílýma a dokáže se protlouct. Třetí skupina jsou ti, kteří vyrostli mezi gádžema. Zpravidla nepochází z mnoha dětí a jejich rodiny se už několik pokolení cítí jako Češi.

Jaké jsou tvoje plány ve spolupráci s Romy?

Chtěl bych se očima otevřenýma dokořán dívat na ten tyjátr a chtěl bych ho umět přesně pojmenovávat, vydávat o něm svědectví. Rád bych byl nějak nápomocen romskému obrození. Podle mě se neodehraje psaním, ale mluvením a činy. Nenastane v kancelářích a zasedáčkách, ale na ulici. Neudělají ho bohatí ani začlenění Romové a už vůbec né hodný gádže. To mladý echtovní chudí Cigáni se musí probíjovat ke vzdělání a do pozic, ze kterých potom po návratu domů začnou věci měnit. Možná se to stane skrze vlnu náboženství – ať už to bude křesťanství nebo islám. A já bych se toho rád dožil.

Na vysvětlení: Píšu *Cigán s velkým C* a *Rom s velkým R*, protože to jsou slova, kterými lidi sami sebe označujou, kdežto cikán a gádžo s malým c a g, protože to jsou slova, kterými jsou lidé jen označováni od druhých.

rozhovor vedl: Sabir Agalarov
foto: archiv T. Kratochvíla

Fotoreportáž z Ghettofestu

Ghettofest je street festival odehrávající se v Brně, ve vyloučené lokalitě přezdívané „Brněnský Bronx“. Jde o unikátní sociálně-kulturní koncept vytvořený přímo pro toto místo. Jeho hlavními motivy jsou otevření – ghetta, myslí jeho obyvatel i ostatních Brňanů a naděje – pro lepší soužití, pro vzájemné respektování, a to bez konfrontací a vymezování.

Ghettofest navštívily tisíce návštěvníků.

foto: Jiří Salík Sláma

Ghettofest je festival pro všechny.

foto: Sabir Agalarov

foto: Sabir Agalarov

MC Gey.

foto: Sabir Agalarov

Nikola Mucha.

foto: Jiří Salík Sláma

foto: Sabir Agalarov

Romský kněz Vojtěch Vagai.

foto: Jiří Salík Sláma

Džanes romanes 8

Léto budíž pochváleno. Děti si užijí dva měsíce volna, koupání a nic-nedělání. Připomeňme si v našem jazyce termíny prázdnin.

romsky	česky
o ňilaj/linaj	léto
duj čhon bije škola/prazhíni	prázdniny
o veš	les
Džas andro veš.	Jdeme do lesa.
Kidas o černici.	Sbíráme borůvky.
Tiž o chundruľa.	Také houby.
Džas te landžol.	Jdeme se koupat.
Avri šukar d'ives.	Venku je krásný den.
Sovas dži eňa ori.	Spíme do devíti hodin.
Nane amen ňisave pharipena.	Nemáme žádné starosti.
e len	potok, řeka
Chudaha mače.	Budeme chytat ryby.
Keraha jagori.	Rozděláme ohniček.
Pekaha o mače.	Opečeme si ryby.
Jaj, ajse lače.	Júj, ty jsou dobré.
Paš e jag bašavas pre gitara.	U ohně si zahrajeme na kytaru.
Giľavas romane giľa.	Zpíváme romské písně.
Devla, oda lačho dživipen.	Bože, to je dobrý život.

Čhavale, mangas tumenge šukar d'ivesa bije škola!
Děti, přejeme vám krásné prázdniny!

Jan Horváth

Moje cesta je vzdělání

Jmenuji se Roman Horváth, je mi dvacet roků a bydlím v Janově u Litvínova. Pocházím z pěti dětí. Moji prarodiče přijeli do Čech ze Slovenska před více jak šedesáti lety. Otec se narodil na Moravě, maminka pochází z jižního Slovenska.

Celý život pracují a vychovávají nás tak, jak se patří. Důležitým prvkem v naší rodině je vzdělání. Nejstarší bratr Jan vystudoval sociálně právní školu s maturitou, další dva bratři pracují ve stavebnictví. Já jsem vystudoval Střední školu diplomacie a práva v Mostě, taky s maturitou.

Nyní studuji na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, pedagogickou fakultu. Je to náročné studium, vyžaduje velké soustředění a pílí, nicméně mě to baví a chci jako Rom být prospěšný nejen sobě, ale i společnosti, ve které žiji.

My Romové to máme v životě dost těžké, je dost lidí, kteří nás tady nechtějí a neuznávají. Mají vůči nám předsudky a my tak trpíme na následky jejich diskriminace. Právě proto chci něco dokázat. Studuji, protože vím, že vzděláním se nám podaří tyto předsudky překonat. Chci dokázat, že i my, Romové, jsme chytří a pracovití lidé. Z minulosti vím, že Romové neměli možnost chodit do škol, můj děda a babička se nemohli vzdělávat, nebylo jim to umožněno. Dnes je jiná doba, svět je pro všechny otevřený a máme spoustu možností něco dokázat.

Vzdělání je pro nás moc důležité. Mým snem je podívat se do světa a poznávat různé kultury.

Chtěl bych touto cestou vyzvat mladé Romy a Romky: „Učte se a chodte do školy, vzdělání je jedinou cestou, jak vyjít z bahna nevědomosti ven a povznést se nad těmi, kteří se nám smějí! Nežijte jen dneškem, ale mějte na vědomí budoucnost našeho romského národa. Člověk bez vzdělání v evropské společnosti jakoby nebyl. Nikdo vám nedá dobrou práci a uplatnění. Ukažte světu, že i my jsme lidmi, plnohodnotnými a prospěšnými, jako všichni ostatní. Umíme žít, pracovat a studovat pro sebe a své děti.“

Já jsem si svou cestu již vybral – tou je vzdělání.

Jan Horváth

Miro drom hin sikhaviben

Miro nav hin Roman Horváth, hin mange biš berš. Bešav Janovoste paš o Litvinovos. Som pandže čhavendar. Miro phuro dad the daj avile pro Čechi pal o Serviko angle šovardeš berš. Miro dad hino pal o Čechi, miri daj pal o Serviko. Calo dživipen keren but'i u bararen amen mištes the paťivales. Andre amari famel'ija hin e škola baro drom.

O nekphureder phral, o Jankus, hin avrisikhado, duj phrala keren but'i paš o murara. Me avri sikhľilom stredno škola la maturitaha adaj Mostende.

Akana sikhľuvav uči škola – univerzita andro foros České Budějovice, pedagogicko fakulta. Hin oda phares te sikhľol, kajča me rado sikhľuvav u kamav sar Rom vareso te dokazinel. Amenge le Romenge pes phares dživel, o nipi amen na kamen, hin adaj baro rasismus the diskriminacija. Vašoda kamav u paťav, hoj ada phagaha, te sikhľuvaha. Kamav te sikhavel avrenge, hoj the amen, o Roma, sam but'akere manuša, the goďaver.

Sikhaviben hin perdal amende baro drom. Čirla amare našťi phirenas andre škola, miro papus the baba na džanenas te ginel, te irinel. Akor na kamenas, hoj te el o Roma goďaver. Adadžives hin aver, e luma hin sakoneske phundrad'i u šaj keras, so kamas.

Kamav kale dromeha te phenel le ternenge: „Phiren andre škola the sikhľon. Sikhaviben hin amaro baro drom kijo feder dživipen. Musaj te gondolinas, so ela tajsa, dureder. Ňiko amen na dela feder but'i, feder dživipen. Sikhavas la lumake, hoj sam ajse manuša sar aver. Hoj džanas te dživel, džanas te kerel but'i pre amende the pre amare čhave.“

Me imar miro drom arakhľom – oda hin o sikhaviben.

Jan Horváth

V Přerově se uskutečnil folklorní festival V zámku a podzámčí

Letos se v Přerově na Horním náměstí konal, již poosmé v pořadí, folklorní festival V zámku a podzámčí. Pořadatelem této prestižní každoroční přehlídky české kultury je folklorní soubor Haná. Jako obvykle i letos festival zaznamenal obrovský úspěch. Pro diváky byl připraven velmi zajímavý program a řada doprovodných akcí. V centru pozornosti byly dětské soubory a také cimbálová muzika Primáš pod vedením Jaroslava Odstrčila, která zaplnila sobotní atmosféru přerovského zámekského nádvoří. Báječnou hudební náplň festivalu doplnili mistři cikánského tance – taneční soubor Cikne Čhave. Výjimečnost festivalu v Přerově spočívá v tom, že zde Romové a Češi společně naplňují program, který se ve výsledku snoubí v jeden velký zážitek pro veřejnost.

Kromě tanců a hudby v průběhu festivalu proběhla řada zajímavých akcí pro děti a jejich doprovod, ve speciálně zřízených stanovištích se zábavnými soutěžemi o zajímavé ceny a hrami.

Folklorní festival V zámku a podzámčí pořádá od roku 2007 folklorní soubor Haná Přerov, ve spolupráci s občanským sdružením Curkle Olomouckého kraje a statutárního města Přerova. Budeme doufat, že tradice podobných festivalů bude v České republice rozkvétat a ze strany měst se jim bude dostávat čím dál tím větší podpory. Nepochybujeme o tom, že jen společně trávený čas může naše děti stmelit v jeden celek, jednu kulturu, a nakonec jeden národ.

Veronika Kačová

foto: archiv Veroniky Kačové

foto: archiv Veroniky Kačové

Adriana Malíková je nová Miss!

Československá Miss Roma

foto: romea.cz

Kdo říká, že Romky nejsou nejkrásnější, je buď závistivá žena anebo neschopný muž. Hodonín se letos opět stal na chvíli středem pozornosti široké veřejnosti. Konal se zde další ročník soutěže Česko-Slovenská Miss Roma! Novou Miss se v Hodoníně stala Adriana Malíková ze slovenských Gbel. Druhé místo obsadila Frederika Gažiová ze Spišské Teplice a na třetí příčce skončila krásná žena z Malých Levárů Nina Danihelová.

Porota to letos neměla jednoduché – ani jednu z dvanácti dívek, které se soutěže zúčastnily, totiž nešlo přehlédnout. O titul se letos ucházelo přes sto dívek, avšak do hodonínského finále se dostalo jen dvanáct vybraných krasavic, šest z Česka a šest ze Slovenska. Velkolepý zápas o korunu romské Miss sledovalo v hodonínském kulturním domě několik set diváků.

Samotnému finále předcházelo týdenní soustředění finalistek soutěže v Radějově na Hodonínsku. Zdokonalovaly se zde nejen v komunikačních dovednostech, ale také zde pilovaly své pohyby a tanec, který je považován za velmi

důležitou disciplínu soutěže. Podle jednoho z pořadatelů Miroslava Malíka, tanec – čardáš je vrcholnou disciplínou a na výsledek soutěže má největší vliv.

Celá soutěž je tedy podle pořadatelů chytře vytvořená tak, aby se stala vrcholem romských tradic mezi mladými dívkami, nikoli prostředím, ze kterého účastnice vyjdou jako modelky nebo luxusní společnosti. Cílem je zvýšit v nejkrásnějších dívkách sebevědomí

a vnitřní pocit spokojenosti sama se sebou.

Soutěž Miss Roma se začala pořádat původně jako lokální soutěž na Hodonínsku. V roce 2004 na její platformě byla zvolena nejkrásnější Romka České republiky. Dnes se už jedná o jednu z nejprestižnějších akcí tohoto typu v celé Evropě. Česko-Slovenská Miss Roma nakonec spojuje nejen Romy a jejich tradice, ale také dva bratrské státy Česko a Slovensko. Gratulujeme! **(nnj)**

Tři finalistky Miss Roma

foto: romea.cz

Výstava amatérských fotografií romských středoškoláků Amaro Dživipen je zahájena!

Občanské sdružení IQ Roma servis zahájilo výstavu amatérských fotografií vytvořených romskými středoškoláky pod názvem Amaro Dživipen. Fotografie zachycují momenty ze života tří hlavních fotografů. Výstava potrvá do 4. července 2014 v prostorách IQ Roma servisu na Vranovské 45 v Brně.

Fotografie vznikly v rámci fotokroužku vedeného v IQ Roma servis dvěma dobrovolníky Jakubem Niesnerem a Ondřejem Šálkem. Tito dva pseudohipsteři, fotografičtí nadšenci a pedagogové samouků strávili ve fotokroužku během čtyř měsíců 30 hodin a průběžně napomohli vzniku více než 1200 fotografií.

„Nejsme fotoškola, nezaměřujeme se na výsledek, není to honba za dokonalou fotkou. Ať už je fotografie jenom pouhou volnočasovou ak-

tivitou anebo kompasem v nestálém světě, tak stále věříme, že má smysl se jí věnovat. Nikdo netvrdí, že před našima očima roste nová generace romských fotografů, ale to neznamená, že něco podobného je zcela nemožné. Ostatně při letmém pohledu na vystavené fotografie je samotná možnost, že podobně začínal i mladý Šibík s Koudelkou, o něco přítomnější. A za to má smysl bojovat,“ říkají Jakub Niesner a Ondřej Šálek

Ve fotokroužku se vystřídalo osm studentů středních škol, které táhla zvědavost a touha proniknout za oponu magické přitažlivosti fotografie. Výstavu Amaro Dživipen nakonec tvoří fotografie tří z nich.

David Lacko to měl zdánlivě ze všech nejsnazší, neb už párkrát fotošopoval, ale i přesto se snažil pochopit každý technický detail, učil

se fotografické trpělivosti a jeho docházka byla víc než stoprocentní. Jeho fotografie snoubí nejen technickou zručnost, ale i touhu po ex-

perimentu a nahlédnutí za barikádu zaběhnutých pravidel.

Melanie do svých fotografií dokáže vtěsnat svoji těkavou povahu,

kdy spoléhá víc než na technickou preciznost, na svoji vnitřní intuici a fotografický smysl. Její fotografie nepostrádají obdivuhodný cit pro detail.

Do třetice všeho dobrého, David Horváth, který se díky své učenlivosti naučil nejen technické zdatnosti, ale především pomocí fotografie objevuje svět kolem sebe, ať už na sebe bere jakoukoliv podobu.

Věříme, že i mladiství ze sociálně vyloučených skupin nejen že mohou, ale měli by vyprávět svoje vlastní příběhy svými vlastními slovy.

Výstava byla pořádána za finanční podpory Nadace Telefónica O2 Think Big a projektu Společně pro úspěch Romů na trhu práce (z Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost).

text a foto: IQ-Roma servis

Huráááá, prázdniny

Je tady léto a ve spojení s ním si vzpomínám na dobu svého dětství. Jak jsem se těšil na prázdniny a jak jsem je prožíval. V červnu jsme chodili do školy už bez učebnic, ráno jsme se sešli ve třídě, učitelka nás sečetla, napsala docházku a potom huráááááááá na výlet do přírody, nebo na sběr papíru, úklid kolem školy i městského parku a také na koupaliště zaplavat si. V kapse jsem měl v papíře zabalené dva krajíce domácího chleba, který už brzo ráno upekla máma. Chléb byl čerstvý, voněl a učitelka si z něj kousek ulomila, ochutnala a chválila mámu, že se dobře o nás stará. V rámci vyučování jsme chodili i do kina, a když jsem od rodičů dostal modrou papírovou tříkorunu, tak to jsem byl v sedmém nebi. Z těch peněz jsem si zaplatil vstupné, mohl jsem si koupit škvarkové pagáčky, Jonku limonádu, i zmrzlinu a ještě mi v kapse zbylo pár drobků. Blížící se prázdniny ve mně vyvolávaly příjemný pocit napětí a vzrušení z očekávaných zážitků. A když konečně nadešel dlouho očekávaný poslední školní den a já odcházels vysvědčením domů, cítil jsem se svobodný. I když vysvědčení nebylo zrovna moc dobré, byl jsem šťastný a plný radosti. Těšil jsem se, že nebudu muset brzy vstávat a budu si lebedit v posteli podle libosti.

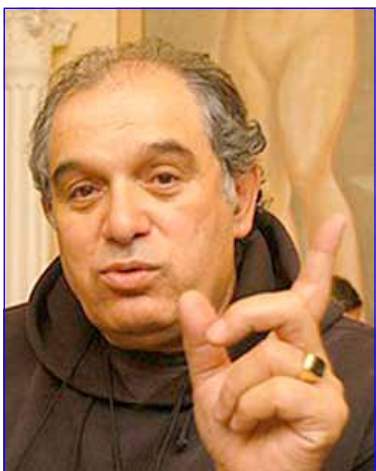
Ráno, když jsem se probudil a vstal, bylo už skoro deset hodin. Měl jsem hlad, tak jsem si nakrájel

na plátky syrovou bramboru, dal upéct na kamna, posolil a zapíjel čajem. Slunce pražilo a od řeky byl slyšet dětský křik, veselí a smích. S bramborami v obou rukách jsem utíkal k potoku za dětmi. Zem už byla tak vyhřátá a horká, že jsem na ní neudržel nohu, šel jsem po trávě, která příjemně chladila. U vody jsem dojídal brambory, ale moc mi z nich nezbylo, protože z dlaní mi je braly ostatní děti. Ale abych měl nejvíc, nacpal jsem si plnou pusu a skočil do vody. Jenom to zasyčelo, tělo se zchladilo a bylo mi příjemně. Kolem mě plavaly husy, kachny a ryby. S dětmi jsem se potápěl a soutěžil, kdo déle vydrží pod vodou. Já vyhrával pořád, protože když se kamarádi na povel ponořili, já zůstal nad hladinou. Ponořil jsem se až poté, když se oni vynořovali. A když se objevil ve vodě míč, hráli jsme vybíjenou. Z vody jsme vylezli, až když nám už byla zima. Úplně promrzlí, lehli jsme si na vyhřátou zem a ohřívali se. Od rána do večera jsem byl u řeky, koupal se, hrál si s ostatními dětmi a užíval si prázdnin.

O prázdninách jsme chodili s rodiči i do lesa na maliny, a hlavně po dešti. Vybaveni plechovými kýbly a konvičkami jsme se vydali už brzo ráno na cestu. Šly jsme sedm kilometrů pěšky do míst, kde maly rostly. K jídlu jsme s sebou měli bochník chleba, domácí sádlo a cibuli. To bylo radosti, po cestě jsme závodili s rodiči v rychlé chů-

zi, pojídali suchý chleba a pili vodičku ze zarostlých trřptivých studánek, o kterých jsme věděli jen my. Když jsme došli na místo, slunce už hrálo, ale les byl mokrý a pářilo se z něj. Ticho protínalo jen naše brodění se vysokou mokrou travou. Malin bylo jak květů na louce. Plechovou modrou dvoulitrovou konvičku jsem měl pověšenou na provázku na krku a maliny jsem sbíral oběma rukama. Nevadilo mi, že jsem byl po pas mokrý, že jsem měl tepláky těžké a nasáté vodou. Dlaně jsem měl pořád plné velkých, červených, orosených malin. Něco do konvičky, něco do úst a když jsem měl už konvičku plnou, tak jsem ji vysypal do kýble, který měl táta v nůši na zádech. Když jsme už měli dva plné kýble malin, tak jsme si sedli na místo před hájenkou a jedli. Nedaleko před námi se pásli srnky a jeleni. Tu krásu a ticho v lese rušil jen ptačí zpěv a datel, který kloval díru do stromu.

Ale doma jsem také pomáhal. Sekal jsem dřevo a skládal ho do štosů, nosil mámě vodu na praní i na vaření a dělal i domácí práce. Chodil jsem na nákupy, na salaš pro ovčí mléko, žinčicu, a cestou domů jsem nasbíral v lese i houby. Máma nám pak dělala halušky s houbami, zalité máslem a žinčicou. Po takovém obědě jsem odpočíval na kaniapi a těšil se na večer, kdy jsem si mohl sednout k ohni s ostatními vrstevníky. Semknuti v kole, dívali jsme se do plamenů, a když jsme

dozpívali a harmonika dohrála, povídali jsme si hrůzostrašné příběhy. Báli jsme se, a když přitom jen zapraskal oheň a vyskočila z něj jiskra, všichni jsme se od ohně rozutekli. Kolem sebe jsme měli strašidelnou tmu a ta nás zase tak vyděsila, že jsme se zase vrátili k ohni, kde bylo světlo. Tam bylo veselo a bezpečno. Když už jsme neměli co přikládat na oheň, zima nás zahнала domů.

Ale večery jsme trávili i tak, že jsme chodili do kina na válečné filmy. Potom po cestě domů jsme si hráli na vojáky, já po ostatních střílel a kolem mě bylo plno padlých vojáků. A rázem se ze mne stal filmový hrdina. Druhý den ráno jsem si našel na sako lemované výložky s vysokou vojenskou hodnotí a šel jsem hrdě ven mezi děti. Táta na mě volal, že mám jít domů nasekat dřevo, já jsem ale jeho rozkazu neposlechl a on mě degradoval – strhal

mi výložky s hodnotí generála. Dřevo jsem nakonec nasekal, nanosil ke kamnům a za práci jsem dostal papírovou korunu.

S kluky jsem se domluvil, že půjdeme do města na zmrzlinu. A aby to doma nevěděli, tak jsme šli rovnou od vody, bosí, jen tak v trenýrkách. Za korunu jsme dostali dva kopečky vanilkové zmrzliny, kterou jsme v okamžiku snědli. Domů jsme se potom vraceli polní cestou, která vedla kolem řeky. Skočili jsme do vody, zchladili se, zaplavali si a potom pokračovali v cestě domů. Cesta vedla i kolem oplocených zahrádek, kde bylo plno jahod, angreštu a rybízu. Přeskočili jsme plot a pochutnávali si na zakázaných plodinách. Když nás přistihl majitel zahrádky, běželi jsme jak o závod, byli jsme schopní překonat i světový rekord v běhu. Cestu domů jsme si zkracovali lesem. Tam jsme sbírali pro mladší sourozence lesní jahody, které jsme navlékali na stéblo vysoké trávy. Cestou domů nám ale zůstalo v ruce jen to stéblo.

Prázdniny byly veselé, užili jsme si vody, slunce, ale i deště. U Romů se traduje pověst, koho pokropí voda z nebe, ten přes noc vyroste. Když pršelo, tak my děti jsme jen v trenkách stáli na dešti a klepali zubama. Do postele jsme se těšili, pod peřinou bylo teplo a blahem jsme hned usnuli. Ráno jsme se probudili a byli jsme nejen nachlazení, ale i stejně malí. **Gejza Horváth**

Huráááá, imar adaj o prazňini

O linaj imar adaj a me mange leperav pro idejos, sar somas cikno čhavoro. Sar radisaľuvavas pro prazňini, the sar len predživavas. Andro junis phirahas andre škola imar bi o kňižki, tosara avahas andre trjeda, e učiteľka amen zrachinlas, irinlas e prezencija a palis huráááááááá pre tura andre priroda, abo džahas te kidel tras-ta, papira, abo pratinahas pašal e škola, the andro parkos, u tiž phirahas pro kupaľiskos te landžarel pes. Andre žeba has man zapačardo andro papiris duj krajki kherutno maro, so les e daj pekľa imar sig tosara. O maro has frišno, pachinlas, e učiteľka peske lestar koter phagľa the ašarelas la da, kaj pal amende lačhes bajinel. Phirahas the andre moza, a sar man delas o dad e daj belave papirike trin koruni, ta somas sar te andro ňebos. Vaš ola love mange cinavas kartka andre moza u mek mange šaj cindžom cikne bokheľora škvarkenca, Jonka limonada, the zmeržľina u mek mange ačhenas andre žeba vajkeci churde. Sar imar has o prazňini pašes, has andre ma bari kedva, radisaľuvavas olestar, so avela, so man užarel. A palis sar imar doavľas oda idejos, posledno džives a me džavas andal e škola le visvečeňiha khere, čujinavas man moneki lačhes, somas slobodno. Hjaba nahas man o visvečeňis lačho, the avka somas lošalo. Somas rado, hoj namušinava sig tosara te uščel, hoj šaj mange ačhava andro hadžos keci kamava.

Tosara sar imar somas uštado, uščilom upre, imar has maj deš ori. Somas bokhalo, čhingerdžom mange jaľi gruľa pro paski, the thoďžom len te pečol pre blacha pro bov. Sar has imar o grulľi peke, lon-

džardžom len, chavas the pijavas kija tejos. O kham moneki pečarlas, pašal o paňi šudžolas e vika le čhavorendar, e loš, the o asaben. Le grulenca andro soduj vasta denašavas ki e paňi, ki e jarka, pal o čhavore. E phuv imar has ajsi keradži, kaj pes nadelas upre aňi o pindro the thovel, džavas pal e čar, joj mange šilľaľarlas o pindre. Paš o paňi dochavas o grulľi, aľe but mange lendar imar naačhľas, bo o čhavore mange len kidenas tele pal o vasta. Vaš oda, hoj mange te ačhel so nekbuter grulľi, ta ispidľom mange len andro muj the chučilľom andro paňi. Has mange moneki lačhes, o čalos mange šudriľas the has mange fajnones. Pašal ma pľavine-nas o papiňa, o kački the o mačhe. Le čhavorenca pes džurinahas tel o paňi the konkurinahas peske, ko avela tel o paňi buter. Me furtom khelavas avri, bo sar o čhave pes jekhetane podžurinenas tel o paňi, ta me akor ačhavas upral o paňi, u sar jon avenas telal o paňi avri, me mekča akor man podžurinavas. U sar has amende andro paňi e lobda, ta bavinahas avka, hoj čivkerahas e lobda pal peste a ko has talľimen la lobdaha, ta mušinlas te džal avri andal o paňi. Andal o paňi džahas avri až akor, sar has amen imar fest šil. Calkom fadžimen pašľuvahas peske pre keradži phuv, the tačarahas pes. Tosarastar dži andre rat somas paš o paňi, landžaravas man, the bavinavas man le čhavorenca, the has mange moneki lačhes.

Sar has o prazňini, ta phirahas le dadeha, la daha andro veša pro malini, nekbuter malini has pal o brišind. Imar sig tosara pes dahas avri pro drom duje bare bľachune ved-

renca, the le kangľikenca. Pro pindre džahas eľta kilometri, dži kim nadoavahas pro than, kaj o malini baronas. Lahas peha jekh calo maro, žiros the purum. Savore samas lošale, pal o drom pes bavinahas, ko sigeder phirel u paš oda chahas šuko maro the pijahas paňori andal o zabararde chaňigora, so lendar džanahas ča amen, kaj hine. Sar doavahas pro than, ki o malini, o kham imar fest pečarelas, aľe o veš has mek cindo the parinlas pes lestar. Andro veš has cichones, šundžolas ča amen, sar džahas la bara čaraha. Malini has ajci sar ludľi pro ritos. Belavo dujeľitrengro kangľikos has mange figimen dororaha pre men u o malini kidavas duje vastenca. Nabajinavas, hoj som dži jepaš cindo, hoj e ceplaka has man cindži the phari le paňestar. O buňnika has man furtom pherde le bare lole malinendar. Vareso thovavas andro kangľikos, vareso andro muj a sar imar has man o kangľikos pherdo, ta čhivavas o malini le dadeske andre vedra, so has leste pro dumo andre zadjda. Sar imar has amen duj pherde bare vedri malini, ta bešahas peske tele paš e hajduviko buda andre čar the chahas. Anglal amende pes pašinenas o sarni the o jeľeňa. Oda has baro šukariben, has paš oda moneki cicho a šundžolas ča le harakaľis, sar peske kerel chev andro kašt.

Perdal o prazňini khere tiž šigitinavas andro kher savoreha. Čhingeravas o kašta, rakinavas len andre šťapa, hordinavas paňi pro rajbišagos, pro taviben, keravas pašal o kher všelijaka buča. Phiravas te cinavel, džavas pro salašis vaš e ženčica u sar avavas le dromeha

pale khere, ta kidavas andro veš chundruľa. E daj amenge kerelas palis haluški chundruľenca, ženčicaha a čhivelas upral kerado čhil. Sar chavas kada lačhipen, ta palis mange pašľuvavas pro divanos, the zasovavas. Sar uščavas, ta užaravas pre rat, sar mange bešava paše jag le čhavorenca. Bešahas kerekate, dikhahas andre jag a sar o phureder dogiľavenas e giľori the e harmoni-ja preačhelas imar te bašavel, akor peske chudahas te vakernel pal o mule. Darahas pes, sar šunahas e jag te pukinel, the sar latar chučenas avri o vrasi, takoj savore denašahas het pašal e jag, pre savore seri. Pašal amende has hinke bares šižitno, nahas pro krokos te dičhol, daratar pes visarahas pale ki e jag. Paš e jag has amenge feder, odoy samas garude. Sar imar nahas kašt pre jag, o šil amen tradelas khere.

Aľe rači phirahas the andre moza, pro filmi pal o mariben. Palis sar avahas khere andal e moza, ta pal o drom pes bavinahas pro slugadža. Me viľinavas pal savore čhavore u pašal mande pašľonas tele pre phuv pherdo murdarde slugadža. Mandar pes takoj ačhelas baro hercos. Aver džives tosara mange sidžom pro gerekos slugadžike viložki, somas imar „bari šarža“, baro generalis a baripnaha džavas avri ki o čhavore. O dad man vičinlas khere te phagerel o kašta, me man keravas, kaj les našunav a khere nageľom. O dad man takoj degradindža, čhingerdža mange pal o phike tele o viložki. Somas imar čak običajno slugadžis. O kašt palis the avka phageravas,

hordinavas les ki o bov a vaš e buči chudľom papiriko jekh koruna.

Le čhavorenca man dovakerdžom, hoj džas andro foros pre zmeržľina. Hoj khere ňisostar te na džanen, ta andro foros geľam takoj pašal o paňi u ča andro gači. Vaš e koruna chudľam duj porciji zmeržľina a takoj la chaľam upre. Sar avahas pale khere, ta nadžahas pal o drom, aľe džahas avra seraha, pal o malľi, pal o riti the pašal o paňi. Chučilľam andro paňi, čepo šudriľam the pľavinahas upre tele a palis pes diňam hinke pro drom khere. Džahas pašal e bar, kaj baronas jahodi, chmin-ki the viňički. Prechučľam e bar a chahas savorestar, so nahas amenge tromal. Sar amen dikhľas o gadžo, kerelas bari bida. Amen chudľam savore te denašel, avka sar pro maratonos, kerahas bare rekordi. O drom khere peske charňarahas the avka, hoj džahas perdal o veš. Odoy kidahas pro klaskos jahodi perdal o terneder phrala the pheňa. Dži kim doavahas khere, andro vast amenge ačhelas ča čučo klaskos.

Pro prazňini has amenge vešelon-es, žičinahas peske savoro, o paňi, o kham, aľe the o brišind. Paš o Roma džal ajso hiros, hoj pre kaste perel paňi andal o ňebos, ta oda manuš perdal e rat barol upre. Sar delas brišind, ta amen o čhavore pes sigo čhivahas tele andre gači, the terdžuvahas nange pro brišind a le šilestar amenge izdranas o danda. Palis džahas sigo andro hadžos tel e tači duchna a mindžar zasovahas. Tosara sar uščahas upre, ta samas na ča nasvale, aľe the pitnones ciknore.

Gejza Horváth

Diskuze – kniha návštěv
www.srnm.cz/cz/guestbook.htm

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

Program na ČERVENEC 2014

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

VÝSTAVY

Svět bez hranic. Romové a sport

Výjimečné osobnosti. Silné příběhy. Sportovní úspěchy, překonané překážky i bolesti. To jsou Romové a sport v Muzeu romské kultury. Interaktivní výstava představuje dosud nemedializované téma romských sportovců, kteří úspěšně reprezentovali a reprezentují naši zemi. 20. 3.–21. 9.

Cikánský mýtus

Výstava pohlednic a dobových fotografií odhaluje protiklad mezi autentickými zobrazeními života Romů a romantizujícími stereotypy, které si o nich vytvářela majorita. 8. 4.–21. 9.

STÁLÁ EXPOZICE

Příběh Romů Přijďte odhalit příběh Romů a jejich kultury na pozadí světových dějin od počátků po současnost.

AKCE

NANE ODA LAVUTARIS Vzpomínkový večer s hudebními filmy pro pamětníky z archivu ČT Brno. Večer vzdává hold brněnské romské hudební scéně. Na promítání krátkých hudebních filmů a besedu naváže od 20. hodin koncert v kavárně Muzea romské kultury. **Bližší info bude uvedeno od 10. 7. na stránkách Muzea romské kultury www.rommuz.cz.**

Místo konání: **Muzeum romské kultury, přednáškový sál, kavárna Beng!** Bratislavská 67, Brno.

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Rád zpíváš, chceš zpívat
v multikulturním pěveckém
sboru? Jestli si odpověď ano, tak
neváhej a pojď mezi nás.
Hledáme mladé
lidi do multikulturního
pěveckého sboru.

KONCERTOVÁNÍ
PO CELE
ČR

Sídlo: Valašské Meziříčí
Pokud máte zájem prosím kon-
taktujte nás a dozvíte se víc na
našem setkání.

Ivan Kondráč
Tel: 604 828 818
Veronika Kačová
Tel: 604 427 619
kacova.veronika@gmail.com

Těšíme se
na vaši účast!

Loňský rok se vydařil

V loňském roce terénní pracovníci Kontakt Karviná zahájili svou práci v novém terénním programu Kontakt Karviná. Aniž by měnili tradiční postupy při práci v terénu, snahou pracovníků bylo zavést inovativní prvky do zkvalitnění služby v takové míře, aby práce s klienty probíhala jednodušeji a hlavně efektivněji. Podle jejich vlastních slov, tento záměr se jim brzy podařilo naplnit. V karvinské městské části Nové město se podařilo zviditelnit detašované pracoviště tím, že v něm byla pozměněna pracovní doba. Dnes terénní služba působí na ulici Gustava Morcinka již čtyři dny v týdnu.

„Důležité bylo udělat něco, aby se o terénním programu dozvědělo co nejvíce lidí. V souvislosti s tím byl v místní televizi Polar realizován propagační reklamní spot, jehož prioritním úkolem bylo službu dále zviditelnit, a to zcela zdarma,“ řekl terénní pracovník Vít Goryl. Dalším propagačním kanálem programu Kontakt Karviná je i náš plátek Romano hangos! Využití starých i nových médií tak umožňuje pracovníkům Slezské Diakonie zajistit upevnění povědomí o terénní službě.

Pracovníci se nezaměřili pouze na propagaci samotné služby, ale především na podporu uživatelů. „Pomocí moderních postupů projektového řízení, byl vytvořen takzvaný nežádoucí ‚sociální mix‘ tří propojených problematik. Kombinace zadluženosti, nezaměstnanosti a nestabilního bydlení byla hlavní náplní u devadesáti pěti evidovaných uživatelů služby,“ dodal terénní pracovník.

Vedoucí pracovníci Kontakt Karviná vyhodnotili loňský rok jako velmi dobrý. Vynaložená aktivita celého týmu sociální služby zajistila potřebnost služby pro cílovou skupinu občanů z Karviné ohrožených sociálním vyloučením. Slezská Diakonie, patron terénního programu, oznamuje, že pracovníci sociální služby budou i nadále usilovat o kontinuální proces intenzivní práce za účelem dalšího zkvalitňování služby ve prospěch uživatelů.

(nnj), foto: Internet

ROMÁNI GÍLI 7.roč.

26. 7. 2014 od 14:00 - do 21:00

V prostorách Letního kina.ul. Pekárni,Olomouc

Hudební skupiny:

Gipsy Náklo, Gipsy Bacht,SRNM- Jiří Somsí,Gipsy Rytmus, Prála-Prostějov, Gipsy Bend-Babylon- Uničov,SRNM čávore NZDM-Olomouc

Taneční soubory:

Ternore SRNM –Olomouc, Terne čaja Hodonín, Khale jakha –charita Olomouc,ECCE-HOMO- Šternberk, Terenní programy-statutární město Olomouc Karika-Miriklo

Vstupné: dospělí 50kč, mládež 20kč

Pořadatelé: SRNM Olomouc

Akci podpořilo: Ministerstvo kultury České republiky

585 154 296 604 31 74 90 olomouc@srm.cz

Nabídka inzerce

Ceník:

celá strana 5 000 Kč
(rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč
(rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč
(rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci
na druhé a další vydání 25%
žádosti o inzerci na mail: ho-
lomkova@srm.cz

Vydávání Romano
hangos podporuje
Ministerstvo
kultury
České republiky

Adresa redakce
Romano hangos
a Společenství Romů
na Moravě

Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srm.cz

číslo účtu:
27-488570217/0100

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:
způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu:

Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00.

Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100

cena předplatného pro rok 2014 je 280 Kč